

VII.510.131.2019.PKR

Pan
Michał Lasota
Zastępca Rzecznika
Dyscyplinarnego
Sędziów Sądów Powszechnych
ul. Rakowiecka 30
02-528 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy (art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich – Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.; dalej: ustawa o Rzeczniku) sprawę dotyczącą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego Bartłomieja Starosty¹. Z doniesień medialnych wynika, że sędzia Bartłomiej Starosta został wezwany w charakterze świadka w innej sprawie dyscyplinarnej. Sędzia nie stawiał się na wezwanie albowiem nie spełniało ono wymogów określonych w kodeksie postępowania karnego. W opinii Pana Rzecznika, sędzia Starosta nie stawiając się na wezwanie, nie dopełnił obowiązku wynikającego z przepisów prawa, tj. z art. 177 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm, dalej: kpk) w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 52 ze zm., dalej: u.s.p.) oraz z § 16 Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, przyjętego uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa z 19 lutego 2003 r. Z uwagi na powyższe pozwalam sobie przedstawić Panu Rzecznikowi następujące uwagi.

¹ „Absurdalna dyscyplinarka dla znanego sędziego z „Justitii”. Rzecznik dyscyplinarny zignorował procedury” z dnia 17.08.2019 r., <https://oko.press/absurdalna-dyscyplinarka-dla-znanego-sedziego-z-justitii-rzecznik-dyscyplinarny-zignorowal-procedury/>

W myśl art. 177 § 1 kpk każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania. Stosownie do art. 129 § 1 kpk w wezwaniu należy oznaczyć organ wysyłający oraz podać, w jakiej sprawie, w jakim charakterze, miejscu i czasie ma się stawić adresat i czy jego stawiennictwo jest obowiązkowe, a także uprzedzić o skutkach niestawiennictwa. Natomiast art. 16 § 1 kpk stanowi, że organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciążących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy.

Skoro zatem w myśl art. 128 u.s.p. do spraw nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego, to przyjęć należy iż na mocy przyznanych stronie gwarancji procesowych, nie może ona ponosić negatywnych konsekwencji zaniechań organu. Nawet jeśli osoba do której kieruje się wezwanie posiada wykształcenie prawnicze, to nie zwalnia to organu z obowiązku stosowania powszechnie obowiązujących przepisów prawa i wykonywania obowiązków, które zostały na organ nałożone ustawowo.

W przedmiotowej sprawie, należy również zauważyć, iż zgodnie z brzmieniem art. 114 § 1 u.s.p. rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności wyjaśniające na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym ustaleniu okoliczności koniecznych dla stwierdzenia znamion przewinienia dyscyplinarnego. Czynności te powinny być przeprowadzone w terminie trzydziestu dni od dnia podjęcia pierwszej czynności przez rzecznika dyscyplinarnego. Rzecznik dyscyplinarny w ramach czynności wyjaśniających może wezwać sędziego do złożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego przedmiotu tych czynności, w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wezwania. Rzecznik dyscyplinarny może również odebrać od sędziego oświadczenie ustne. Niezłożenie oświadczenia przez sędziego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania (art. 114 § 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych). Z art. 114 § 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych wynika natomiast, że jeżeli po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego,

rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne i sporządza zarzuty dyscyplinarne na piśmie.

Z powołanych powyżej przepisów z całą pewnością nie wynika kompetencja rzecznika dyscyplinarnego do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego bez przeprowadzenia czynności wyjaśniających. Pominięcie etapu procedury, która została wprost przewidziana w przepisach ustawy może stanowić naruszenie konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP). Należy mieć bowiem na uwadze, że elementem prawa do sądu jest również przeprowadzenie całego postępowania w sposób prawidłowy, zaś samo prawo do sądu odnosi się również do postępowań dyscyplinarnych.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że sprawiedliwa procedura sądowa powinna zapewniać stronom uprawnienia procesowe stosowne do przedmiotu prowadzonego postępowania. W każdym wypadku ustawodawca powinien zapewnić jednostce prawo do wysłuchania. Jednostka musi uzyskać w szczególności możliwość przedstawienia swoich racji oraz zgłaszania wniosków dowodowych. Istotny element sprawiedliwej procedury sądowej stanowi prawo strony do osobistego udziału w czynnościach procesowych. Ustawodawca może ograniczyć udział stron w określonych czynnościach procesowych, ograniczenia takie powinny jednak zawsze posiadać odpowiednie uzasadnienie. Ocena konkretnych rozwiązań ustawowych z punktu widzenia wymogów sprawiedliwości proceduralnej powinna uwzględniać charakter spraw rozpoznawanych w danym postępowaniu (por. wyrok TK z 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02).

Należy również przypomnieć, że ani z art. 114 u.s.p. ani też z przepisów postępowania karnego stosowanych na podstawie odesłania do postępowania dyscyplinarnego nie można wywieść uprawnienia rzecznika dyscyplinarnego do wzywania sędziów w charakterze świadków w ramach czynności wyjaśniających.

Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie wskazywał, że obecne czynności wyjaśniające nie odpowiadają treściowo czynnościom dyscyplinarnym (które przewidywał art. 114 u.s.p. w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 kwietnia 2018 r.), które miały szerszy zakres, tj. obejmowały wszelkie czynności podejmowane przez rzecznika dyscyplinarnego w ramach regulowanego prawem o ustroju sądów powszechnych postępowania dyscyplinarnego, a więc czynności zarówno procesowe, jak też czynności pozaprocessowe. Przedmiotem czynności wyjaśniających jest wyłącznie potwierdzenie informacji o

ewentualnym popełnieniu deliktu dyscyplinarnego, służą one więc wyłącznie temu, aby zapobiec podejmowaniu zbędnych postępowań dyscyplinarnych. W związku z tym, że swej istoty czynności wyjaśniające nie mogą przerodzić się w czynności procesowe takie jak np. przesłuchanie świadków. Odpowiednie stosowanie z mocy art. 128 u.s.p. do czynności wyjaśniających (a nie jak poprzednio czynności dyscyplinarnych) przepisów kpk oznacza zaś przede wszystkim odpowiednie stosowanie w tym zakresie art. 307 kpk regulującego postępowanie sprawdzające. W konsekwencji oznacza to, że w postępowaniu wyjaśniającym nie przeprowadza się czynności wymagających spisania protokołu (art. 307 § 2 kpk). W charakterze świadka może zostać natomiast przesłuchana wyłącznie osoba zgłaszająca delikt dyscyplinarny (art. 307 § 3 kpk).

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy o Rzeczniku, zwracam się do Pana Rzecznika o dostosowanie podejmowanych czynności do przepisów powszechnie obowiązującego prawa. Jednocześnie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o Rzeczniku, zwracam się o wyjaśnienie motywów, którymi kierował się Pan Rzecznik podejmując decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego Starosty.

Z poważaniem